

*Na počátku křesťanského života není určité etické rozhodnutí  
nebo nějaká velká idea, nýbrž setkání s událostí, s Osobou,  
která otevírá před životem nový obzor a dává mu rozhodující zaměření.  
Benedikt XVI.: Deus caritas est, 1*

## **Oto Mádr – „duchovní terorista“ aneb odvaha být Církví dnes**

Drahý Oto!

Krátce po Tvé smrti jsem Ti už jednou psal<sup>1</sup>. Byla to taková letmá nostalgická vzpomínka na Tebe a historickou epochu, kterou jsem s Tebou sdílel provázaností osudu naší rodiny s tím Tvým, ač jsem o čtyřicet let mladší. Sice jsem se ke konci dopisu snažil o pohled vpřed, ale v celku musím přiznat, že „ohlédnutí“ převládlo. Komunismus je mrtvý, neodpočívá sice v pokoji, ale jako ideologie sotva představuje ještě nebezpečí. V tomto smyslu patří tvůj boj za svobodu Církve proti rudé totalitě (nenávratně) minulosti a nelze než říci: „Bohu díky – *Deo gratias!*“ Bylo by však naivní si myslet, že jako Církev můžeme teď už trvale relaxovat.

Pravda, nechybí pozitivní signály, byť sebeskromnější, jako například fakt, že politici, počínaje prezidentem, údajně „nejateističtější země Evropy“, začínají své – dnes už běžné – návštěvy Vatikánu tím, že se jdou poklonit památce kardinála Berana do papežské krypty Svatopetrské basiliky. Je to gesto, které v našem historickém kontextu vypovídá přece jenom o něčem víc než jen o diplomatické zdvořilosti. Při vernisáži výstavy věnované kardinálu Josefu Beranovi (1888–1969) na římské universitě Santa Croce<sup>2</sup> vylíčil kardinál Angelo Sodano postavu pražského arcibiskupa-vyznavače s takovou kompetencí, historiografickou přesností a úctou, že bylo jasné cítit, že český národ se má v centru světové Církve čím prokázat, má nač být hrdý. Která z místních církví má už svého biskupa pohřbeného mezi papeži! Ze slov předsedkyně parlamentu Miroslavy Němcové, která výstavu otevírala, vysvítalo, že si to vysoká česká reprezentace začíná uvědomovat. Napadlo mne srovnání s dobou, kdy rodící se Český stát vstoupil do tehdejšího „evropského společenství“ jen díky tak kvalifikující vstupence, jakou bylo přijetí křesťanské víry knížetem sv. Václavem a jeho mučednická smrt!

To je jedna stránka věci. Ta druhá je znepokojující zjištění, jak úspěšně se v naší společnosti daří převrátit obraz Církve z bezbranné oběti násilnického komunismu na kolaboranta a škůdce národa. Že se nám hlavně kvůli tomu nešťastnému majetku (o který tak nebo tak nakonec přijdeme) nepodařilo víc zúročit nesporný morální kredit, který Církev po Listopadu ve společnosti měla, mne štvě míň než to, že nám nepřešla do povědomí skutečnost, že sotva který evropský národ měl v době komunistického pronásledování tolik mučedníků a vyznavačů – od biskupů přes kněze, řeholnice až po laiky – jako právě my. Kdyby taková sestra boromejka Edigna Bílková (\* 1916) nebyla Češka, ale Francouzka, už o ní vyšly alespoň tři knihy! Nebo karmelitka Anna Magdalena Schwarzová (\* 1921), kterou za styky s Tebou, Oto, což byla „protistátní činnost“, komunisté odsoudili na jedenáct let vězení!<sup>3</sup> My se ale raději deptáme sebemrzkačským etiketováním „nejateističtějšího národa v Evropě“. Na to musel přijet teprve samotný současný papež, aby před světem pozdvihl naše hlavy vzhůru. Ve svém proslvu ve Vatikánu Benedikt XVI. Takto rozhodl svou apoštolskou cestu do Česka 26.–28. září 2009:

<sup>1</sup> <http://cz.nepomucenum.it/2011/03/pamatce-oto-madra-15.html> [cit. 28. 10. 2011]

<sup>2</sup> <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=14579> [cit. 15. 9. 2011]

<sup>3</sup> 28. října 2011 byla prezidentem republiky vyznamenána řádem T.G. Masaryka, viz [http://www.lidovky.cz/z-zidovky-radovou-sestrou-pronasledovali-ji-nacisti-i-komuniste-pyo-/ln\\_domov.asp?c=A111029\\_111713\\_ln\\_domov\\_mc](http://www.lidovky.cz/z-zidovky-radovou-sestrou-pronasledovali-ji-nacisti-i-komuniste-pyo-/ln_domov.asp?c=A111029_111713_ln_domov_mc) [cit. 29. 10. 2011]

„Chtěl bych na závěr vyjádřit svou vděčnost a radost ze své cesty do České republiky. Byl jsem před ní neustále upozorňován na to, že jde o zemi s agnostickou a ateistickou většinou, kde křesťané tvoří už jen menšinu. O to radostnější bylo překvapení, když jsem zjistil, že jsem všude obklopen velkou srdečností a přátelstvím; že velké liturgie byly slaveny v radostné atmosféře víry; že v kulturním a universitním prostředí vzbudila moje slova živý zájem; že mi státní představitelé prokazovali velkou úctu a učinili všechno, aby přispěli ke zdaru této návštěvy. Rád bych řekl něco i o kráse této země a o velkolepých svědectvích křesťanské kultury, která tuto krásu přivádějí k dokonalosti. Považuji však za důležité především to, že i lidé, kteří se považují za agnostiky nebo ateisty, nám jakožto věřícím mají ležet na srdci. Když mluvíme o nové evangelizaci, možná to v těchto lidech vzbuzuje obavy. Nechtějí sami sebe považovat za misijní objekty, ani se zříkat své svobody myšlení a vůle. Otázka po Bohu se však přesto týká i jich, třebaže nemohou věřit v konkrétní povahu jeho zájmu o nás. V Paříži jsem mluvil o hledání Boha jako o základním motivu zrodu západního mnišství, z něhož vznikla západní kultura. Jako první krok evangelizace musíme vzbudit toto hledání; musíme se starat o to, aby člověk neodstavil stranou otázku po Bohu jakožto podstatnou otázku svojí existence. Dělat si starost s tím, aby přijal tuto otázku i nostalgii, kterou v sobě tato otázka skrývá. Přicházejí mi na mysl slova, která Ježíš citoval z proroka Izaiáše, že totiž chrám by měl být domem modlitby pro všechny národy (srov. *Iz 56,7; Mk 11,17*). Měl na mysli takzvané nádvoří pohanů, které vyklidil od vedlejších záležitostí, aby bylo svobodným prostorem pro národy, kteří se chtěli modlit k jedinému Bohu, třebaže nemohli mít podíl na tajemství, kterému sloužil vnitřek chrámu. Prostor modlitby pro všechny národy byl zamýšlen pro lidi, kteří znají Boha, takřikajíc jenom zdálky; kteří nejsou spokojeni se svými bůžky, rity a mýty; kteří touží po někom Ryzím a Velkém, třebaže pro ně Bůh zůstává „neznámým Bohem“ (srov. *Sk 17,23*). Měli mít možnost modlit se k neznámému Bohu a mít tak přesto vztah k pravému Bohu, třebaže uprostřed temnot různého druhu. Myslím si, že Církev by měla i dnes otevřít jakýsi druh „nádvoří pohanů“, kde se lidé mohou určitým způsobem napojit na Boha, aniž by ho znali a dříve než by našli přístup k jeho tajemství, kterému slouží vnitřní život církve. K dialogu s náboženstvími je třeba dnes přiřadit především dialog s těmi, pro které je náboženství něčím cizím, pro které je Bůh neznámý, ale kteří by přesto nechtěli zůstat jednoduše bez Boha, nýbrž přiblížit se mu alespoň jako Neznámému.“<sup>4</sup>

Ale proč Ti to, Oto, vlastně všechno píšou? Nechystám se ani k sociologickému průzkumu české religiosity, ani k objektivnímu hodnocení Tvého díla v dobovém kontextu. To beztak sotva kdo může udělat lépe, než Jolana Poláková<sup>5</sup> nebo Karel Skalický<sup>6</sup>. A už vůbec nemíním přispět k Tvému umístění do galerie hrdinů minulosti. Chápu-li se opět pera, pak z vnitřní potřeby se Ti svěřit a hledat u Tebe inspiraci pro dnešek. Mám totiž takový nejasný pocit, který přerůstá v jistotu, že Tvůj příklad a Tvou radu budeme brzy opět potřebovat, vlastně už potřebujeme. Sice se po pádu komunismu vyskytla představa, že dějiny končí<sup>7</sup>. Dvacet let poté je ale zřejmé, že vybojováno není. Platí slova sv. Ignáce z Loyoly, že v duchovním boji neexistuje příměří: buď odpůrce přemáhám, nebo přemáhá on mne. *Tertium non datur!* Nechci malovat čerta na zeď, jen se pokouším číst znamení času. Docela ve mne totiž hrklo při těchto třech zprávách Vatikánského rozhlasu:

3. 11. 2011

Dublin. Téměř polovina obyvatel Irska hledí na Církev s despektem. Výsledky průzkumu mezi obyvateli státu, který byl ještě nedávno baštou katolicismu, svědčí o hluboké proměně. Průzkum

<sup>4</sup> Viz proslov Benedikta XVI. při setkání se členy římské kurie a představenými gubernátorátu městského státu Vatikán, 21. 12. 2009, <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=12202> [cit. 12. 11. 2011].

<sup>5</sup> Jolana POLÁKOVÁ: Duchovní rozměry teologického díla Oto Mádra, in: Teolog Oto Mádr, ed. Jolana POLÁKOVÁ, Praha 1997, p. 79–103.

<sup>6</sup> Karel SKALICKÝ: Teologický průkopník Oto Mádr. Pokus o nástin jeho osobnosti a díla, in: ibidem, p. 43–77.

<sup>7</sup> Francis FUKUYAMA: *The End of History and Last Man*, Free Press 1992.

zveřejněný nevládní organizací „Iona Institute“ tvrdí, že tři čtvrtiny Irů přišlo o důvěru k Církvi kvůli postoji církevní hierarchie k sexuálním skandálům. Podle dublinského arcibiskupa je odklon od Církve viditelný v každodenní praxi. V některých farnostech hlavního města přichází na nedělní mši méně než 5% katolické populace. Situace se značně zhoršila v posledních dvou letech, kdy vyšly najevo mravnostní delikty v Církevních institutech, zejména v nápravných zařízeních.<sup>8</sup>

4. 11. 2011

Irsko uzavírá své zastupitelství u Svatého stolce<sup>9</sup>.

31. 10. 2011

USA. Některé nedávné „závažné útoky na náboženskou svobodu“ jsou „neblahým potvrzením“ obav, které vedly americké biskupy k založení zvláštní komise pro monitorování náboženské svobody ve Spojených státech. Oznamil to minulý týden mons. William E. Lori na půdě Sněmovny reprezentantů při setkání s parlamentní komisí pro spravedlnost. Vyjmenoval přitom šest okruhů, které vzbuzují mezi biskupy určité obavy.

1. kontroverzní nařízení ministerstva zdravotnictví (Hhs), které zavazuje všechny soukromé pojišťovny, aby hradily chirurgickou sterilizaci a antikoncepci jako prevenci pro ženy.
2. Stejně ministerstvo chce dále uložit Službě pro migranty při biskupské konferenci USA (Mrs) povinnost poskytovat tzv. služby reprodukčního zdraví, tedy interrupce a antikoncepci pod postihem ukončení státní podpory.
3. Státní department rovněž ukládá všem humanitárním organizacím, které se zasazují v oblasti prevence proti AIDS, aby distribuovaly prezervativy.
4. Rozhodnutí Washingtonského ministerstva spravedlnosti nechránit ústavnost zákona z roku 1996 o manželství jakožto přirozeném spojení muže a ženy. (DOMA).
5. Dalším útokem na náboženskou svobodu je vyjádření téhož ministerstva, které napadlo tzv. profesní výjimku, jež na základě prvního dodatku Ústavy Spojených států umožňuje církevním institucím vybírat si personál podle kritérií vyplývajících z náboženského přesvědčení.
6. V této souvislosti mons. Lori na půdě amerického parlamentu poukázal také na situaci v několika amerických státech, kde bylo legalizováno homosexuální soužití a kde katolické organizace odmítají svěřovat děti do adopce takovýmto párům, čímž se vystavují postihům, které mohou vést až ke zrušení těchto institucí. Podobně jsou ve Spojených státech postihováni státní úředníci, kteří nechtějí mít účast na obřadech uzavírání homosexuálních forem soužití, uvedl také americký katolický biskup ve Sněmovně reprezentantů. Představitel biskupské konference dále navrhnul, aby k zajištění náboženské svobody církevních institucí i svobody svědomí pracovníků ve zdravotnictví a zaměstnanců církevních institucí byla přijata patřičná opatření<sup>10</sup>.

V neděli 6. března na mne přišla řada kázat v Nepomucenu. Bylo to krátce po Tvé smrti, Oto, († 27. února 2011) a tak se přímo nabízelo mluvit o Tobě. Při přípravě jsem narazil na Zvěřinovo vtipné přání k Tvým sedmdesátinám, psané r. 1986 ve formě otevřeného dopisu. Přiznává, že není lehké Tě, Oto, „portrétovat“. Podle něj jsi byl „velký analytik a syntetik v jednom, velkorysý organizátor i úporný pedant, duchovní terorista a zároveň jemný moralista...“<sup>11</sup>. Pozastavil jsem se nad tím, že Tě Tvůj „úhlavní přítel“ nazývá „duchovním teroristou“. Číst s odstupem času takovou charakteristiku Tvé osobnosti má efekt alienace (*Verfremdungseffekt*), jak jej používal Bertold Brecht (1898–1956) ve svých divadelních inscenacích. „Šokem“ vytrhl diváka ze zábavného prožívání děje, postavil jej mimo něj a zesílil tak sociálně-mravní apel, v nějž jeho divadelní hry vyúsťovaly.

<sup>8</sup> <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=15432> [cit. 3.11.2011].

<sup>9</sup> <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=15436> [cit. 4.11.2011].

<sup>10</sup> <http://www.radiovaticana.cz/clanek.php4?id=15414> [cit. 31.10.2011].

<sup>11</sup> Josef ZVĚŘINA: Anti-životopis Oty Mádra, in: Oto MÁDR: Slovo o této době, Praha 1992, p. 312.

A jak to souvisí, Oto, s Tebou? Inu tak, že Zvěřina mne (možná bezděčným) použitím tohoto *V-Effektu* přivedl na to, v čem spočívá aktuálnost Tvého svědectví pro dnešní dobu. Spočívá ve Tvém „totálním nasazení“ pro Boží věc. Podobně jako u Petra Canisia, prvního jesuity Čech<sup>12</sup>, přecházelo Tvé nasazení pro Boží věc ve splnutí, takže se těžko hledá pozitivní výrazivo a musí se sáhnout po paradoxním pojmu „duchovního“, tedy *dobrého* teroristy. Co to konkrétně znamená? Řekněme to takto: ani ve sportu se nevyplácí podceňovat soupeře. Natož v reálném životě skutečného nepřítele, který mne chce zlikvidovat. Jako MUKL (*muž určený k likvidaci*) jsi jej Ty, Oto, nepodceňoval. A bral jsi vážně nebezpečí, že Církev může i zemřít<sup>13</sup>. Žádné z dílčích církví, píšeš, „není zaručena pozemská nesmrtnost. Celá velká území leží dnes v oblastech nevěřících“, i Jerusálém a Cařihrad. „Nemohlo by to někdy postihnout i Řím a celou Evropu?“ ptáš se, Oto, rétoricky, ale není to rétorika. Naopak: brals vše natolik vážně, že jsi neustále promýšlel nové strategie zápasu, adekvátní strategiím nepřítele<sup>14</sup>. Tím ses mu stavil *auf Augenhöhe* – hleděl jsi mu přímo do očí a potíral jej jeho vlastními zbraněmi. A jelikož nepřítel byl terorista, který usilovně šířil lidský strach, šířil jsi proti tomu neméně usilovně bázeň Boží a dosvědčoval, že tvou „hnací silou není bojovná nenávisť, ale láska“<sup>15</sup>.

Nemohu v této souvislosti nevzpomenout na svou českou primici u Sv. Ignáce v Praze v dubnu r. 1990. Seděli jsme s Tebou, Oto, vedle sebe v refektáři jesuitské residence. Dnes na Tvou přítomnost hrdě vzpomínám. Moje sestra Petra však nedávno uvedla věci na pravou míru: „Jen si vzpomeň, jak sis tehdy stěžoval, že Tě Oto nenechal ani v klidu vychutnat slavnostní oběd, protože celou dobu „vyzvídal“, jak se staviš k současným problémům Církev...!“ Obdobnou zkušenost s Tebou, Oto, udělal hned při prvním setkání Tomáš Halík: „Kněz s ušlechtilou asketickou tváří si mne prohlídl ostřížím pohledem, provedl se mnou výslech formou přátelského pohovoru a hned si vše poznamenal do svého notýsku [...] (kde měl) zapsané všechny katolíky s šifrovanými údaji o tom, k čemu jsou použitelní. Jeho vášní a zároveň charismatem bylo organizování a propojování lidí. Každé setkání s ním znamenalo dostat nové úkoly. Stále tkal konspirační sítě, stále něco připravoval a plánoval, sbíral a vyhodnocoval informace“<sup>16</sup>. Tedy nejen „duchovní terorista“, Oto, tys byl i „duchovní estébák“!

Vzpomínám na kázání, které měl biskup Josef Hrdlička na Sv. Hostýně, krátce po teroristickém útoku na New York 11. září 2001. Poukázal na preciznost, se kterou zločinci svůj záměr uskutečnili, na energii a odhodlanost, kterou vložili do své „věci“, za kterou dali dokonce i vlastní život (spolu s životy mnoha jiných). Byli k tomu evidentně vedeni duchem, ovšem jakým než démonem nenávisťi a smrti? Nestačí se však otrást hrůzou a vyčerpat se planým pohoršováním – řekl tehdy biskup Hrdlička. Je třeba vidět jejich čin jako znamení času, výzvu křesťanům dát se též s odhodlaností vést, ale Duchem Božím.

Abychom se však vyhnuli mylným výkladům těchto srovnání, je „třeba tříbit si rozlišovací smysl“<sup>17</sup>, tak, jak jsi to dělal Ty, Oto. K tomu ale potřebujeme po Tvém vzoru „základní čistotu duše a pokoj srdce jako nejvnitřnější potřebná východiska k objektivitě myšlení a chtění“<sup>18</sup>. Ta jsi nenačerpával ve „špionážních centrech Vatikánu“, jak si to soudruzi představovali v jejich bujně

<sup>12</sup> Petronilla CEMUS: Petrus Canisius et Bohemia, in: Bohemia Jesuitica 1556-2006, ed. Petronilla CEMUS, in: cooperatione cum Richard CEMUS SJ, Praha/Würzburg, s. 1452–1461, passim; EADEM: Chronologický přehled, in: ibidem, P. 1484–1489, passim.

<sup>13</sup> Oto MÁDR: Modus moriendi církve, in: Oto MÁDR: Slovo o této době, Praha 1992, p. 237–243.

<sup>14</sup> V tomto smyslu je velmi výstižný titul knihy: Oto MÁDR: V zápasech za Boží věc. Vzpomínky, texty a rozhovory, Praha 2007.

<sup>15</sup> Oto MÁDR: Vyhlížení zítřků, in: Slovo o této době, p. 44.

<sup>16</sup> Katolický týdeník 10/1.–7. března 2011, p. 9.

<sup>17</sup> Oto MÁDR: Jak Církev neumírá (K teologii ohrožené církve), in: Slovo o této době, p. 264; cfr. Jolana POLÁKOVÁ, Duchovní rozměry teologického díla Oto Mádra, p. 88.

<sup>18</sup> POLÁKOVÁ, ibidem, p. 89.

fantazii, ale duchovním bojem v „tiché solidaritě s mistry vnitřní samoty a duchovně milující nezávislosti“<sup>19</sup>. Věděl jsi ovšem, že „sebekontrola a aktivní odevzdanost nad-subjektivním zájmům, tyto ‚průchozí body‘ Tvé spřízněnosti s ignaciánskou spiritualitou“<sup>20</sup>, jsou dosažitelné a věrohodně žitelné pouze v interakci s druhými. Toto Tvé životní svědectví, Oto, mně nově osvětluje, proč si sv. Ignác z Loyoly přál, aby jesuité byli v první řadě „přátelé v Bohu“, a proč náš Pán se loučí s apoštoly tím, že je nazývá „své přátele“ (cfr. *Jan* 15,9-17). Schopnost k týmové práci (*teamwork*) pro „Boží věc“ se rodí jen v opravdovém duchovním přátelství, které je účinným obranným štítem proti nástrahám tohoto světa, kterým naopak solitérní individualisté neumí čelit.

Je-li, řeč o Tobě, Oto, pak drahno podotknout, že do kruhu Tvých nejvěrnějších přátel-spolupracovníků patřily právě ženy, které Tě, podobně jako našeho Pána doprovázeli ve Tvé misijní činnosti (cfr. *Lk* 8,1-3). O ženách, které Ježíše následovaly během jeho veřejného působení a které se o něho staraly ze svého majetku, se evangelium pak zmiňuje ve vyprávění o Ježíšově utrpení. Tyto ženy jsou přítomny při Ježíšově smrti na kříži a jeho pohřbu (*Lk* 23,55) a k nim se obrací jako k prvním poselství o Ježíšově zmrtevýchvstání (*Lk* 24,10). Podobně jako Josef Zvěřina jsi dokázal kompetentní službu žen pro „Boží věci“ ocenit. Spolu s ním jsi totiž nebyl jen „duchovní terorista“, ani jen „duchovní estébák“, ale především noblesní člověk, „duchovní gentleman“!

Ted' se ale musím vrátit na začátek a zeptat se tě, Oto: Neumře leckterá z místních církví na pedofilní skandály? Nechci nijak zpochybňovat, či dokonce znevažovat míru utrpení obětí zneužívání. Ve vůli rigorózně skoncovat s tolerancí takových přečinů nejde nikdo víc příkladem než sám Benedikt XVI. Koneckonců, zdá se mi, Oto, že slyším Tvůj komentář: „Když jsme zdědili slávu církve, máme platit i její dluhy.“<sup>21</sup> Dáš mi ale jistě za pravdu, že těžko nevidět, že veřejní „mrvokárci“ jakoby nechtěli ukázat prstem jinam než právě na Církev, a to katolickou, ačkoliv v souhrnu tohoto tristního úkazu hrají numericky katoličtí kněží spíš podružnou roli. Celá kausa přerůstá tak v jakousi novou formu „honu na čarodějnice“ pod štítem moralismu.

Tento „farizejský“ moralismus – mutace moderního liberalismu – se stává zbraní proticírkevního boje: usvědčuje Církev z netolerance kvůli jejímu odmítavému postoji vůči „registrovanému partnerství“ nebo vůči „lidskému právu“ na potrat. „Moderní liberalismus, kterému se často nedostává právě liberální vlastnosti, jakou je tolerance, postupuje s oblibou jako ideologie, která nepřipouští žádné protiřečení, nutí celé lidstvo přijmout tentýž životní styl vnucovaný pomocí mass medií a jinými prostředky. [...] Globální civilizace se nespokojí s tím to nebo ono dovolit, nýbrž tihne k tomu to vnútit.“<sup>22</sup> A tady, Oto, cítím potřebu s Tebou mluvit a zeptat se Tě: Nejdeme vsříc novým, subtilním formám totalitarismu, který na rozdíl od komunismu nemá jasné kontury? A jestli ano, co nám odpovíš na onu leninskou otázku *što djelat'* – co dělat?

Ale vlastně jsi nám již odpověděl, když jsi poznamenal, že „podívat se smrti do očí má neocenitelnou stimulující hodnotu právě pro život“<sup>23</sup> a dodal jsi, že: „Nic nás neospravedlňuje k tomu, abychom vlastní rezignací nahrávali smrti. Pasivní sebevražda není mučednictví. Čím tenčí je nitka, tím větší je její odpovědnost, aby přenesla život do budoucna.“<sup>24</sup> A dals nám i návod, jak

<sup>19</sup> POLÁKOVÁ, *ibidem*.

<sup>20</sup> POLÁKOVÁ, *ibidem*.

<sup>21</sup> Oto MÁDR: *Jak Církev neumírá*, p. 278.

<sup>22</sup> Sergej AVERINCEV: *La spiritualità dell'Europa orientale e il suo contributo alla formazione della nuova identità europea*. Testo della conferenza pronunciata nella Sala Zuccari di Palazzo Giustiniani, il 25 marzo 2003 nell'ambito del ciclo su „La filosofia dell'Europa“: „Il moderno liberalismo, cui troppo frequentemente fa difetto proprio una virtù liberale come la tolleranza, agisce spesso come un'ideologia che non ammette alcuna contraddizione e costringe l'intera umanità ad accettare il medesimo stile di vita, imposto alla gente con l'aiuto dei *mass media* e di altri strumenti. [...] La civiltà globale non si limita a permettere questo o quello, essa tende a imporre.“

<sup>23</sup> Oto MÁDR: *Jak církev neumírá*, p. 244.

<sup>24</sup> Oto Mádr, *ibidem*, p. 242; cfr. POLÁKOVÁ, *Duchovní rozměry teologického díla Oto Mádra*, p. 74.

na to: „Žít uvnitř církve, *být církví* (,Odvaha být církví‘). Věrnost je samozřejmostí i v perspektivě mučnickví, práce pro Boha bytostnou potřebou. Oboje organicky roste ze sjednocení s Bohem. Předem je přijato cokoliv; nesází se na jaro církve, není děs před obdobím odumírání (,Modus moriendi církve‘). Člověk se vzdává sebe a odevzdává se Bohu, je schopen žít intenzivněji z Ducha, méně svou a více Boží silou (,Konverze‘)“.<sup>25</sup>

Konverzí si musíme ujasnit naši vnitřní fyziognomii, zhodnotit stav naší duše a nebránit Duchu svatému dát jí vytříbenou, autentickou formu. Musíme být nejdřív teroristy *ad intra*, projít očistou a nešetřit se. „Kdekoli lze komunikaci světa s Bohem buď otvírat a umožňovat, nebo naopak.“<sup>26</sup> Pozdvihneme svět k Bohu jen tehdy, nenecháme-li se světem pohltit. Ty ses, Oto, pohltit nenechal. Zůstal jsi svobodný a tudíž použitelný pro onu *mission impossible*, kterou je hlásat evangelium v dnešním sekularizovaném světě. Nenechal ses nikdy strhnout k tomu, odbýt ten náš svět jako „bez-božný“, ale viděls jej vždy jako „Boha-hledající“. Tvoje *Weltanschauung* nedovolovala tragickou konstataci s pokrčenými rameny. Byla naopak tak dynamická, otevřená a universální, že německý teolog Hans Waldenfels v ní našel inspiraci pro náčrt teologie tváří tvář islámu, kterou Ti věnoval: „Für Oto Madr, den rastlosen Streiter für Gottes Sache, in Gott-loser und doch Gott-suchender Zeit“.<sup>27</sup>

Nechci z Tebe, Oto, vymáhat konkrétní návody k řešení našich problémů. Tys nám zanechal paradigma postoje křesťana platné pro každou dobu: návrat ke kořenům – jediný skutečný *radikalismus*, bez kterého nic nového organicky nevyroste. „Jakými musíme být lidmi, abychom na ty úkoly stačili?“ ptal ses Ty, Oto, před víc než padesáti lety. „Křesťany neomezeně Božími, pokornými, hrdými, moudře opatrnými, prostě statečnými, ale nejvíc silnými láskou,“ zní dodnes Tvá odpověď. A jako bys vytušil náš tázavý pohled, vysvětluješ s Tobě vlastní precizností nový obsah toho tak vyčpělého pojmu „pokora“: „Pokorní jsou ti – říkáš – kdo nežebrají u Boha o lepší časy, protože každý čas je jim dost velkým darem a každá situace výhodnou příležitostí milovat svého Boha.“<sup>28</sup> Jistě jsi věděl, že německý výraz pro pokoru, *Demut*, má stejný etymologický kořen jako slovo *Mut*, odvaha. Pán si tě poznamenal do svého notýsku a Ty ses nezdráhal. To je ta kniha života: Nech nás v ní zalistovat!

Tvůj Richard Čemus SJ

[Tento text byl publikován ve zkrácené podobě v Teologických textech 23/1 (2012)]

<sup>25</sup> Oto MÁDR: Vyhlížení zítřků, in: Slovo o této době, p. 44.

<sup>26</sup> POLÁKOVÁ, Duchovní rozměry teologického díla Oto Mádra, p. 89.

<sup>27</sup> Stať věnovaná Oto Mádrovi: Hans WALDENFELS: Gottes Sache im heutigen Kontext des Islam, in: Lebendiges Zeugnis. Grenzgänger und Quer-denken 62/1 (2007), p. 5–19.

<sup>28</sup> Oto MÁDR: Slovo o této době, in: Slovo o této době, p. 210.